

ROZSUDEK ŘÍMSKÉ ROTY Z DŮVODU VYLOUČENÍ SVÁTOSTNÉ DŮSTOJNOSTI

R. P. D. Rafael Funghini

Bolzano-Brixen
NEPLATNOST MANŽELSTVÍ

OBSAH

1. Nástin případu. – 2. 3. 4. Právní principy a soudní výroky Roty stran vyloučení dobra svátosti a věrnosti. – 5. Důkazy. – 6. 7. Z dokladů je zřejmá amorání mentalita ženy a její postoj proti nerozlučitelnosti svazku, což sama jasně přiznala před soudem prvního i druhého stupně. – 8. 9. 10. 11. Výpovědi svědků potvrzují žalobcovo tvrzení, ačkoli matka žalované strany zjevně zamlčuje abnormální způsob jednání své dcery a její užívání narkotik. – 12. V daném případě se vyskytuje simulace vzdálená i blízká. – 13. Další okolnosti před uzavřením manželství a po něm. – 14. 15. 16. Oproti tomu doklady neukazují na vážné a úměrné vyloučení dobra věrnosti. – 17. Rozhodnutí pro neplatnost.

Rozhodnutí ze dne 14. prosince 1994

1. Jan, třiadvacetiletý mladík, čerstvý absolvent vysoké školy, a Michaela, děvče, které dovršilo dvaadvacátý rok svého života, byli roku 1978 ve farním kostele sv. Michaela v městečku jménem «Appiano» v diecézi Bolzano-Brixen spojeni posvátným svazkem.

Oba mladí se znali už od dětství coby spolužáci. Postupem času, «v době studia na střední škole», k sobě začali chovat vzájemnou náklonnost, stýkali se častěji a vznikl mezi ni-

mi vztah zamilovanosti. Po složení maturitní zkoušky odešla dívka z touhy po svobodě na dva roky z otcovského domu a vydala se na cesty po východních krajích, kde vedla promiskuitní život a užívala toxické látky, za něž platila svým tělem, následkem čehož otěhotněla. Když se vrátila do domu svých rodičů, muž, který ji stále velice miloval, se k ní vrátil a obnovil vztah, a ačkoli věděl, že děvče čeká dítě s jiným mužem, rozhodl se s ní uzavřít manželství.

Manželské soužití bylo nešťastné, zvláště z důvodu ženiny trvalé touhy a úsilí o svobodný život, a již sotva po půl roce od svatby se od sebe manželé odloučili, což potvrdil civilní soud rozhodnutím ze dne 15. února 1980, po čemž následoval rozvod dne 14. června 1985.

V přesvědčení, že s Michaelou neuzavřel platné manželství, podal Jan žalobu na jeho neplatnost u příslušného Oblastního soudu v Trivenetu z důvodu naprosté simulace nebo přinejmenším vyloučení základních dober svátosti a věrnosti ze strany ženy. Dotyčný tribunál případ prozkoumal a dne 3. října 1989 vydal rozhodnutí žalobcovu přání nepřiznivé ve všech bodech žaloby.

Na základě zákonného žalobcova odvolání byl případ předložen našemu Apoštolskému tribunálu, který po doplňujícím zkoumání a prostudování obhajoby svým rozhodnutím ze

dne 25. února 1993 potvrdil rozhodnutí předchozí co do naprosté simulace, zpochybnil však rozhodnutí co do vyloučení dober věrnosti a svátosti.

Vzhledem k nejednotě rozhodnutí odvolal se žalobce k vyššímu tribunálu, pročez nám nyní po předložení všech dokladů přísluší odpovédět na takto formulovanou otázku sporu: *Má být rozhodnutí Roty ze dne 25. února 1993 v daném případě potvrzeno, nebo zrušeno?*

2. In iure. – Jelikož trvalost svazku je v manželství «podstatnější než věrnost a potomstvo» (sv. Tomáš [Akvinský], Doplňky, kv. 49, čl. 3), jelikož tato podstatná vlastnost (kánon 1056; srv. kánon 1013 Kodexu z r. 1917) se pojí s obzvláštní pevností ve svátostném křesťanském manželství, ten, kdo uzavírá manželství a při vyřčení souhlasu ji přímo v manželství vylučuje nebo odmítá, uzavírá toto manželství neplatně (kánon 1101, § 2; srv. kánon 1086, § 2 Kodexu z r. 1917).

Nikterak se však pro platně uzavírané manželství nevyžaduje, aby snoubenci [výslovně] přijímali nebo shrnovali jednotlivé podstatné vlastnosti nebo prvky nebo přirozené zřízené manželství. «Z toho plyne – jak jsme psali v rozhodnutí ze dne 27. února 1991 – co se týče dobra svátosti... nevyžaduje-li se, aby ten, kdo uzavírá manželství, kladným úkonem vůle bezpečně a výslovně zajistil vlastní právo na stálé setrvání v manželském soužití, neplatně uzavírá manželství ten, kdo má v úmyslu přímo vstoupit do manželství s tím, že je pokládá za rozlučitelné, jak se mu zachce, nebo jen dočasně či na zkoušku, takže by v případě, že by se situace nevyvíjela dobře, znovu nabyl své svobody.» (coram Funghini, rozhodnutí ze dne 27. února 1991, č. 2)

Skutečné a účinné odmítnutí nerozlučitelnosti, jakož i ostatních dober, se podle uvedeného kánonu 1101, § 2, děje toliko «pozitivním úkonem vůle», tj. takovým úkonem, který činí úmysl přítomným a aktuálním, habituální nebo všeobecnou vůli mění v účinnou, přání v rozhodnutí, rozhodnutí v pevný záměr, totiž ve skutečný úkon, který projevuje a vyjadřuje niternou vůli.

Nemá tedy žádnou účinnost náklonnost k rozvodu, dokonce ani prohlášení o prospěchu této instituce v současnosti pro dobro manželů a společnosti, slova lehkovážně vyřčená o možnosti budoucího rozvodu vlastního manželství za určitých okolností a souvislostí či o bolestné nebo nesnesitelné trvalosti svazku nebo pouhá hypotéza, ba ani předpověď rozvodu.

3. Jelikož se manželským souhlasem «muž a žena sami sobě navzájem neodvolatelnou dohodou odevzdávají a přijímají» k ustanovení celoživotního společenství (kánon 1057, § 2), vyžaduje platné manželství nejen vzájemné, ale i naprosté a výlučné odevzdání a přijetí, z čehož na prvním místě vyplývá povinnost zachovávání věrnosti (srv. pastorální konstituce II. Vatikánského koncilu *Gaudium et Spes*, č. 48). «Mocí smlouvy manželské lásky muž a žena „již nejsou dva, ale jedno tělo“ a jsou vázáni k neustálému růstu ve svém společenství každodenní věrností manželskému slibu vzájemného a plného darování.» (apoštolská exhortace *Familiaris consortio*, č. 19)

Podle ustáleného nedávného a současného právního pojetí našeho Tribunálu, které překonává pojetí staré, pokládající dobro věrnosti za rovné jednosti (srv. případ výše jmenovaného soudce-zpravodaje, rozhodnutí ze

dne 23. října 1991, *R. R. Dec.*, sv. LXXXIII, str. 600nn., č. 2–10; R. Funghini, *Vyloučení dobra víry*, v: *Simulaci manželského souhlasu*, *Annali di dottrina e giurisprudenza a cura dell'Arcisodalizio della Curia Romana*, 1990, str. 139n.), dobro věrnosti se nevylučuje cizoložstvím, jakkoli páchaným znovu a znovu, nýbrž tím, že ten, kdo uzavírá manželství, odmítá kladným úkonem vůle závazek zachovávat věrnost nebo tento závazek výslovně nepřijímá, přičemž se nevyžaduje, aby dotyčný měl v úmyslu toto právo na své tělo, které odpirá zákonnému manželovi/manželce, přidělit nebo přisoudit jakékoli třetí osobě.

Postačí tedy, jestliže odmítá partnerovi přiznat toto výlučné právo, vyhrazuje si tak možnost dopouštět se cizoložství.

Jak upozorňuje jeden případ *coram Pompedda*, «zakořeněný zvyk či otupělost svědomí ve věci cizoložných vztahů s jakýmikoli jinými ženami, resp. muži, nemůže být zaměňován s kladným úkonem vůle a nemůže jej nahradit; to lze jen v případě, že je někdo na základě mylných poznatků stran trvalosti manželského svazku, a zvláště tehdy, když má tyto názory pevně zafixovány, veden k tomu, aby v jednom konkrétním manželství vyloučil nerozlučitelnost; zvláště pak na základě špatných mravů a zvyků vyhledávat sexuální potěšení s jakýmikoli ženami (resp. s muži) může člověk snadno dospět k tomu, že uzavírá manželství, aniž by přijal závazek věrnosti vůči ženě (resp. vůči mužovi), především je-li toto nemravné jednání spojeno s pohrdáním jedinstvím manželství nebo z něho vyplývá. To znamená, že tento zvyk nebo mrav snoubenců poskytují důležitý ukazatel vyloučení této vlastnosti; aby k tomu však došlo, je nutné, aby jeden ze snoubenců nebo oba přímým úkonem toto pojetí aplikovali na své konkrétní

manželství, které sami hodlají uzavřít.» (*coram Pompedda*, rozhodnutí ze dne 1. března 1985, č. 3)

4. Nejčastěji k vyloučení dobra věrnosti dochází tak, že si někdo vyhrazuje právo na pohlavní styk s nějakou jinou osobou, milenkou či milencem, s níž měl stálý intimní vztah, který nemá v úmyslu přerušit, ba naopak je rozhodnut v něm pokračovat.

Manželský souhlas narušuje ten, kdo předává svému partnerovi právo na vlastní tělo a zároveň chce sdílet toto právo s jinou určitou osobou, nebo ten, kdo má v úmyslu toto právo předat svému partnerovi, ovšem – aniž by je nezbytně chtěl skutečně sdílet s někým jiným – nikoli plně, celistvě a výlučně. «Tudíž – ovšem pouze čistě teoreticky – může jeden ze snoubenců vyloučit dobro věrnosti, aniž by sám přímo uvažoval o spáchání cizoložství nebo o tom, že by měl souložnici místo manželky, jelikož stačí přímá vůle nepředat druhému výlučné právo na vlastní tělo. To nemůže a nesmí být nikdy opomenuto při správném posouzení všech jednotlivých případů.» (*coram Colagioanni*, rozhodnutí ze dne 16. října 1991, *R. R. Dec.*, sv. LXXXIII, str. 538, č.11)

Odmítnutí dobra věrnosti, které zneplatňuje manželství, se tedy děje jedině přímým, kladným úkonem vůle, o němž bylo pojednáno výše, jde-li o vyloučení dobra svátosti, čemuž se rozhodně nemůže rovnat čirý předpoklad s ohledem na vlastní náklonost k druhému pohlaví, pád do cizoložství, jsou-li polehčující okolnosti, nebo úmysl nezachovávat přijatý závazek.

5. Dokázat simulaci je obtížné, jelikož jde o vnitřní úkon, který je v úplnosti znám pou-

ze Bohu, a jelikož musí být překonány právem stanovené předpoklady (kánon 1101, § 1; kánon 1060).

Dosti obtížné je také prokázat vyloučení dobra věrnosti, jelikož «cizoložná praxe je argument dosti nejednoznačný» (coram Sabbatani, rozhodnutí ze dne 13. listopadu 1959, *R. R. Dec.*, sv. LI, str. 503, č. 4) a dále «těžko lze zjistit, vyloučil-li kdo dobro věrnosti, chýbali jak manželská smlouva, tak prohlášení z doby před svatbou ze strany toho, u koho se předpokládá simulace... Ještě obtížněji lze zjistit, zda dobro věrnosti vyloučil muž, který před svatbou žil hned s tou, hned s onou ženou a po svatbě nevybudoval cizoložný vztah (konkubinát), nýbrž se dopouštěl cizoložství s více ženami.» (coram De Jorio, rozhodnutí ze dne 10. ledna 1973, *R. R. Dec.*, sv. LXV, str. 12, č. 9) Totéž zajisté platí o ženě.

Přesto však není toto dokazování nemožné za současného splnění tří podmínek: přiznání simulujícího před soudem, zvláště pak mimo soud v době mimo podezření před příbuznými a přáteli, jsou-li věrohodnými svědky; závažná a přiměřená simulace, dobře rozlišitelná od uzavírání manželství; okolnosti, které manželství předcházely, doprovázely je a následovaly po něm, jež výpověď, jak vyplývá z dokumentace, fakticky potvrzují, zajišťují a dodávají jí věrohodnosti.

Především je třeba věnovat pozornost povaze, výchově a způsobu jednání toho, kdo je podezřelý ze simulace, a to jak v době před svatbou, tak i po ní.

Snáze lze předpokládat simulaci jak stran dobra svátosti, tak stran dobra věrnosti, vyskytuje-li se prokazatelně u simulujícího libertinstická mentalita, nakloněná teoriím „volné lásky“, spolu se souvislým nepoctivým jednáním. Dále pak «při řešení přípa-

du svěřeného našemu posouzení – psali jsme v jednom rozhodnutí ze dne 17. dubna 1991 – si zvláštní pozornosti zasluhují mladí studenti, kteří dospívali a mravně se formovali v roce 1968 a letech bezprostředně následujících... Tito středoškolští a vysokoškolští studenti nejen zpochybnili přijatý způsob života, ale krom toho se účastnili pouličních bouří, převraceli božská i lidská práva a zavrhovali společnost, v níž žili, coby základ buržoazního pořádku. Nacházeli se ve stavu vzpoury a odporu vůči institucím a tradiční morálce, zvláště vůči rodině, manželství církevnímu i občanskému a jakékoli autoritě.» (případ výše jmenovaného soudce-zpravodaje, rozhodnutí ze dne 17. dubna 1991, *R. R. Dec.*, sv. LXXIII, str. 248, č. 4)

6. In facta. – Ponecháme-li stranou dvojnásobné zamítavé rozhodnutí ve věci naprosto simulace, zbývá nám zabývat se otázkou částečné simulace stran vyloučení dobra svátosti a víry ze strany žalované ženy.

Strany sporu se znají od dětství; byli žáky téže školy a rodiny jsou si navzájem známé.

Pravidelný vztah započal «v době studia na střední škole – píše žalobce v žalobě – když jsem ještě jako dospívající k ní pocítoval zvláštní náklonost, která se nelišila od platonické lásky, typické pro tento věk. Vzpomínám si, že do doby studia na střední škole, Michaelina osobnost byla velmi živá a vskutku lehce ovlivnitelná protestními hnutími 70. let, které byly velmi bujné.»

«Pomalu rostl náš citový vztah,» prohlašuje žalobce, vzpomínaje na první kroky na cestě citového vztahu.

Poté co oba úspěšně složili maturitní zkoušku, byl jejich blízký vztah přerušen. Děvče opustilo dům svých rodičů a vydalo se

do východních zemí, kde strávilo dva roky: «Naše vzájemné setkávání se se po maturitě přerušilo, protože Michaela utekla z domu na dlouhou cestu, která ji zavedla do Řecka, Indie, Afganistanu, Iráku, kde se snažila najít svou identitu ve světě hippies a hašiše, ve světě, který nazývala “svobodný, bez zákonů a vnějších omezení“.»

Když se dívka vrátila do vlasti, jelikož «jsem stále k ní choval city – prohlašuje žalobce – ...Bylo jasné, že znovu navážeme náš vztah.» Což se dařilo, ačkoli sám žalobce zmiňuje «velké změny, především v oblékání, a dvě tetování», a co bylo závažnější, snoubenka byla těhotná s jiným mužem. Avšak «v názorech se po nějaké době znovu přizpůsobila prostředí, také z důvodurozhovorů, které jsme vedli.»

K manželství radila a povzbuzovala matka žalované.: «Matka Michaely jako první učinila návrh ke sňatku. Tento nápad byl pro mě překvapením, protože jsem ještě studoval. Neměl jsem možnost uživit rodinu.» snoubenka přijala matčin návrh za svůj, ale dodala: «museli jsme se vzít, jinak by nám maminka nedovolila setkávat se.»

Matce leželo na srdci dceřino manželství proto, aby se zabránilo pohoršení nebo aby se zmírnilo. Byla totiž v důsledku mileneckého vztahu svobodnou matkou a velice toužila opustit rodnou ves a otcovský dům: «Toužila odejít z domu. Michaela souhlasila se sňatkem, také proto, že měla holčičku s jiným mužem a znovu se budilo pohoršení ve vesnici ... Co se týká mé ženy - píše žalobce ve vzpomínkách - vrátila se, jak jsem řekl a měla doma velké těžkosti, protože její rodiče se styděli za dceru, která byla v jiném stavu, nebyla vdaná a ani zasnoubená.»

Protože se mladí lidé velmi vášnivě milo-

vali, dohodli se, že rychle oslaví svatbu «jako logické vyústění našeho přátelství» (žalovaná), ačkoli žalobcovi rodiče nebyli sňatku nakloněni: «Mí rodiče nebyli spokojeni, ale ani nebyli proti.»

Žalobce nemůže vypovědět mnoho o úmyslech, s nimiž žalovaná šla k oltáři, a o jejím úmyslu rozvést se, kdyby se věci špatně vyvíjely, jelikož o tom s ní nikdy nemluvil, ačkoli nyní ví dobře, že snoubenka ohledně této otázky znovu a znovu hovořila s hraběnkou T., k níž se uchýlila před svatbou, a to v rozhořčení nad nerozlučitelností: «Před manželstvím se Michaela vyjádřila, že jestli se manželství nepodaří, může se vždy rozvést. Toto řekla hraběnce T. z Kufsteinu, kde byla na návštěvě. Mezi námi se však v těchto termínech nemluvalo. Nikdy mi nic takového neřekla.»

V souvislosti s tím lze snadno vysvětlit jednání žalované, která o svém nejnítějším smýšlení ohledně manželství a o rozhodném úmyslu, s nímž je hodlala uzavřít, zachovala hluboké mlčení vůči svému budoucímu manželovi, zatímco, jak poznáme, jednala jinak vůči svým nejbližším a přátelům. Bez potíží dokázala uzavřít manželství kanonickou formou, jak si přáli její příbuzní a žalobce, kteří odmítali pouhé soužití bez manželského svazku, ačkoli «pro Michaelu osobně by bylo v pořádku žít spolu s dcerou, ve smyslu odejít z vesnice a tak se vyhnout řečem. Ale já jsem byl proti tomu ... Chtěl jsem uzavřít normální církevní manželství.» Protože bylo žádoucí rychle vyřešit nepříjemnou situaci svobodné matky, snadno lze také vysvětlit, že «o občanském manželství se nikdy nemluvalo». Ostatně «jednou jsme se rozhodli, a o jiných řešeních se už více nemluvalo».

Naproti tomu působí na první pohled zvláště následující slova žalobce, který si

– zdá se – protiřečí tvrzením, že žalovaná mu řekla nebo slíbila opak: «Mluvil jsem s Michaelou o negativních stránkách jejího charakteru a ona mi slíbila, že se změní, což znamená, že se mi definitivně zaváže. Byl jsem přesvědčen, že má úmysl zlepšit se v tomto směru.» To opakuje i v další výpovědi, ačkoli pokládá za jisté, že manželství, které s Michaelou uzavřel, «je neplatné, protože Michaela simulovala manželský souhlas anebo alespoň vyloučila nerozlučitelnost».

Ovšem spíše než liteře slov, která nás ostatně na jednu stranu přesvědčují o všeobecné žalobcově upřímnosti a jeho prostotě, na druhou stranu o naprosté nestrojenosti, chtějí otcové věnovat pozornost příčině nebo motivu slibu ze strany žalované, o němž žalobce hovoří v další výpovědi. Z toho lze snadno vyvodit spíše podpoření než vyvrácení jeho tvrzení: «Nechal jsem si slíbit od Michaely, že přijme manželství a oputí své názory na rozvod. Toto jsem si nechal slíbit od Michaely, protože jsem znal její “liberální” mentalitu ... Věděl jsem o jejích myšlenkách na rozvod, které Michaela uchovávala a proto jsem si nechal ještě před uzavřením manželství slíbit, že se nerozvede. Toto smýšlení se projevovalo v rozhovorech se mnou i s druhými ... Michaela mi ještě před manželstvím slíbila, že bude věrná a opustí své názory na rozvod a svobodu a tím byl pro mě argument vyčerpán, věřil jsem jejímu slibu.»

7. Zjevné je také doznání přesvědčené simulující žalované. Naneštěstí se nedostavila k soudu první instance, ovšem v dopise ze dne 19. listopadu 1988, který poslala trivenetskému tribunálu z Vídně, kde žije v novém civilním manželství, otevřeně prohlásila: «Tímto chci říci, že nemám námitky co se týká dů-

vodů neplatnosti.» Zároveň také oznámila, že se nehodlá zúčastnit žádného soudního procesu, a to bez ohledu na obdržené předvolání a rozhovor s bolsenským soudním vikářem: «Upozorňuji, že se nedostavím k žádnému výslechu ani v Itálii ani v Rakousku. Kromě toho nemám v úmyslu vzít si advokáta ani hradit jakékoliv náklady na proces o neplatnosti. Protože už nechci více vzpomínat na toto období života.» To potvrzuje i ve své soudní výpovědi: «Odmítla jsem se dostavit k tomuto soudu prvního stupně, protože chci zapomenout na toto období mého života a také z ohledu na mou nynější rodinu.»

Když však byl předán případ Rotě ve vyšším stupni, změnila naštěstí k lepšímu své smýšlení a úmysly a poskytla soudu výpověď, v níž se plně potvrzuje a dokazuje žalobcovo tvrzení, které vyjádřil v žalobě.

«Když jsem si vzala Jana – v krátkosti uvádí žalovaná – neměla jsem v úmyslu vzít si ho napořád. Na otázku týkající se motivu výhrad musím říci, že jsem se necítila zralá k takovému rozhodnutí. Když jsem se vdávala, měla jsem v úmyslu nechat si volnou cestu do budoucnosti, nechtěla jsem se vázat definitivním způsobem ... Necítila jsem se zralá, byla jsem ještě příliš mladá a kromě toho musím říci, že jsem byla rodinou velmi rozmazlená, věřila jsem, že mohu dostat všechno co si usmyslím. Manželství samotné jsem nepovažovala za vážnou věc, a nebyla jsem schopna, v té době, přijmout odpovědnost za manželství, protože jsem byla ještě vázána na mou rodinu, která mě chránila a byla mým útočištěm ... Když jsem si brala Jana neměla jsem v úmyslu se k němu zavázat na celý život, jak jsem již uvedla výše. V té době pro mě žádná věc neměla definitivní hodnotu. Subjektivně jsem toho nebyla schopná. Tento můj postoj se ne-

týkal jen Jana, ale v té době bych se nevázala k žádné osobě.»

Znovu poukazuje na to, že v době manželství smýšlela « neudělat žádné definitivní rozhodnutí» a kategoricky prohlašuje, že z manželství se nenarodily děti kvůli nejisté stálosti manželského svazku: «Ze vztahu s Janem se nenarodily žádné děti, protože jsem je nechtěla a protože jsem se necítila jistá ve svém vztahu k Janovi.»

8. Smýšlení žalované ve věci nerozlučitelnosti manželství a úmysly, s nimiž přistupovala k oltáři, může nejlépe objasnit hraběnka Assunta T., malířka, která přijala žalovanou do vlastního domu půl roku bezprostředně před svatbou. Povahu žalované popisuje takto: «Okouzující, atraktivní, velmi labilní, bez jediné přesné linie. Osoba, která hraje mnoho rolí: “rozdělený” charakter.»

Zatímco muž byl do své snoubenky nesmírně zamilován, že si toužebně přál vzít si ji za manželku bez ohledu na její těhotenství s jiným mužem, «ona mi řekla, že do něj zamilovaná nebyla, ale že se jí líbilo mít nad ním moc. Vztah byl přerušen na nějakou dobu, to bylo v době, kdy odjela do Řecka, kde byla dva roky.»

Zatímco muž dychtil po manželství a tato velká touha jej neopouštěla, děvče váhalo, bylo nejisté a uvažovalo o rozvodu: «On si ji chtěl vzít, i když dítě nebylo jeho. Já jsem měla dojem, že ona byla váhavá a nerozhodná. Víím, že jsem jí řekla:” jestliže nemáš jasno o své budoucnosti, můžeš zůstat u mne, můžeš půl dne pracovat a půl dne se starat o dítě.” Ona mi odpověděla:”Kdyby to nešlo dobře, můžu se vždycky rozvést.” Na to jsem jí řekla: “Toto není tak jednoduché, protože budeš mít děti, a protože víím, že Jan velmi miluje

děti ...” Ale ona dodala, že se s tím dá vždycky něco dělat. Podobné rozhovory jsme vedly často. Pro Michaelu bylo manželství cestou jak odejít z rodiny ... Často jsem jí říkala, že z důvodu její nerozhodnosti by se neměla vázat na celý život. Pro Michaelu výraz “na vždy” neměl žádný smysl .»

Svou výpověď uzavírá těmito slovy: «Z různých rozhovorů , které jsme vedly, můžu opravdu říci, že měla pojetí o manželské nerozlučitelnosti naprosto rozdílné od nauky církve. Často říkala: “kdyby to nešlo dobře, je tady rozvod.”“»

9. Velice užitečné informace podává R. D. Jan, «vedoucí Centra mezilidských vztahů», který se věnuje léčbě drogově závislých. Tento kněz dobře zná rodiny obou stran sporu, které «považuji za dobré», «Lépe rodinu Miki, protože mě pozvali na křest Michaeliny dcery», a co nás zajímá nejvíce: «Je jisté že až do manželství jsem byl s nimi v nepřetržitém kontaktu.»

Odhaluje něco z toho, co bylo až dosud zvláště pečlivě utajováno, totiž že oba snoubenci «brali narkotika. Miki možná více. Můžu říci, že mladí byli křehcí, velmi křehcí ... Jan je velmi ušlechtilý; když za mnou přicházel do Centra, bylo vidět, že je to narušený a labilní typ, s určitou zdrženlivostí. Miki byla velmi inteligentní a milá, ale v tom období na sto procent brala drogy, žila pod mostem a chodila za mnou ráno, aby se osprchovala a já jsem ji někdy vezl domů. Mezi námi byl upřímný vztah, takový jaký jsem měl s ostatními mladými, kteří brali drogy. Nyní je to jiné. Oba dva jsou upřímní .»

Co se týče manželství, vypovídá: «Jednou jsem se dozvěděl, že se budou brát. Toto mě z různých důvodů velmi překvapilo. Za první,

protože tito mladí jsou vždy otazníkem, a potom, protože Miki měla i jiné přátelství. V té době byla nestálá, byla dobrodruhem, i když velmi delikátním.»

O simulaci může přímo vypovědět jen velmi málo, ovšem «mám své pochybnosti o tom, zda plně chápali význam křesťanského manželství a jeho závazky, protože byli velmi labilní (právě proto, že se dali na drogy). Byli povrchní, co se týká jejich rozhodnutí pro manželství. Takoveto typy mají vůli se rozhodnout, ale je to vůle nezralá, bez jasných názorů na křesťanské manželství ... On byl rozvážnější, ona spíše uličnice.»

Výpověď hraběnky T. Potvrzuje její služebná Gertruda: «Michaeliny rodiče chtěli, aby si jejich dcera Jana vzala, a aby dítě mělo otce. Michaela si ho nechtěla vzít. Říkala mi, že je nudný. Michaela využila situace, protože je sobecká ... velmi nestabilní, náladová a ovlivnitelná. Měla povrchní charakter ... Když byla u nás do kostela nechodila.»

Manželství byla žalovaná ochotna uzavřít «možná také proto, aby se dobře uvedla ve společnosti ... a navíc manželství jí dávalo možnost odejít z rodinného prostředí.»

Když se dozvěděla, že dotyční mladí lidé – znala totiž dobře i žalobce, který jezdil snoubenku navštěvovat – hodlají uzavřít manželství, «Velmi jsem se podivila, že se Michaela rozhodla si ho vzít, protože, když byla u nás řekla mi, že si ho nechce brát. Tehdy mi říkala, že si ho nechce vzít, protože to nebyl její typ... Když uvážím její charakter, necítila náboženské hodnoty manželství jako nerozlučitelnost a věrnost. Ale z naší rozhovorů vyplývalo, že v té době nebyla schopna pochopit závažnost nerozlučitého manželského svazku ... jednoduše pro svůj způsob jak chápala život.»

10. Obchodník Petr, soused hraběnky T., ze styku s žalovanou nabyt přesvědčení, «že Michaela chápala manželství jednoduše jako přátelský poměr, který může být v kterékoliv chvíli přerušen ... toto vyplývá z jejího pojetí života ... Michaela souhlasila se svatbou s Janem, aby unikla vyřazení ze společnosti, aby se mohla ve společnosti dobře prezentovat a aby zajistila své dceři otce.»

U soudu druhého stupně byla poprvé vyslechnuta žalobcova sestra Alžběta, která byla spolužačkou žalované na Koleji «kterou spravovaly sestry Marcelline v Bolsanu».

Svědkyňe na základě tohoto trvalého kontaktu a toho, že «byla v kontaktu s Michaelou až do doby, kdy se definitivně rozešla s mým bratrem v roce 1976-1977», může vypovědět následující: «Michaela byla typem vždy příliš otevřeným ... otevřená všem bez jakýchkoliv morálních zábran (také zkušenostem, které byly považovány za nezákonné: kouřila hašiš, měla zájem východní filosofii a teofisiku), ale s pozoruhodnou morální svobodou, stýkala se také s osobami ne příliš důvěryhodnými. Již v době studia na střední škole se Michaela bouřila proti všemu, zvláště proti tradiční rodinné insitutci (rodičovská autorita, úcta dětí k rodičům); také co se týká manželství, odmítala tradiční křesťanské pojetí manželství; říkala, že v životě bylo pro ni důležité zůstat vždy svobodná od jakéhokoliv závazku a pouta (zvláště tradičního manželského svazku). Říkala, že její životní snahou je užít si. Již v době pobytu na Koleji říkala, že aby dosáhla těchto cílů nikdy se nevdá ... Mohu ještě dodat, že již od školních lavic, Michaela vůbec neuvažovala o manželství a neměla potřebu mluvit o rozvodu, který vždy předpokládá manželství. Mohu ještě uvést, že Michaela po svatbě se mnou jasně mluvila o rozvodu,

presentovala ho jako instituci, která je pro společnost nezbytná ... Mně Michaela nesvěřovala žádné zvláštní důvěrnosti, ale skutky ukazovala, že manželství nepovažuje za jedinečný a stálý svazek.»

Vyloučení dobra svátosti ze strany žalované nejen vypovídá, ale i otevřeně s jistotou prohlašuje další svědek, který byl poprvé vyslechnut u soudu druhého stupně, Ondřej, přítel obou stran sporu od dětství, « mezi našimi rodinami byla dlouholetá známost».

Svědek potvrzuje, že žalovaná již od dospívání udržovala neobvyklé a nestálé blízké vztahy a stále se bouřila proti jistým a stanoveným společenským a kulturním pořádkům, a to především proti manželství, rodině a škole: «Poznal jsem Michaelu jako odbojníka a nekonvenčního člověka: toto mezi jiným přinášelo problémy v rodině. Svoje postoje vyjadřovala jak slovy tak chováním. Jednou odešla z domu a pak jsme se dozvěděli, že byla v Indii. Důvod útěku do Indie přičítám jak jejímu nekonvenčnímu chování, tak jejímu životnímu stylu žít ze dne na den a nestarat se o nic a nikoho. Již tehdy na mě zapůsobil její postoj bez zábrán a bez lidských hodnot, jak morálních tak náboženských.»

Její nejniternejší smýšlení o manželství bylo zjevně v rozporu s katolickým učením o této svátosti: «Jistě znala hodnoty křesťanského manželství, také z rodiny, ze které pocházela, ale co se týkalo jí samotné, manželství jí vůbec nezajímalo. Jediný důvod proč se vdala bylo umlčet neutělé vnější tlaky, především ze strany její rodiny. Byla tady také, podle mě starost o nalezení otce pro její dceru . V rozhovorech, které vedla nepřijímala nerozlučitelný svazek. Tento její pohled na věci jsem poznal z jejích rozhovorů e postojů.»

11. Matka žalované nevypovídá nic, co by přispělo k vyřešení případu, ačkoli byla vyslechnuta dvakrát, tj. v první i v druhé instanci.

Jeví se, že jako svědek spíše zamlčuje fakta a vyhýbá se odpovědím, snad vedená soucitem matky, která už vytrpěla mnoho těžkého neobvyklým dceřiným jednáním. Její výpovědi lze prohlásit za velmi kusé.

Předmanželský život své dcery popisuje eufemicky těmito slovy: «Když dosáhla 18 let, vedena bouřlivým způsobem myšlení, chtěla si prožít svou vlastní zkušenost.»

O dceři říká, že je «křesťanka, ale nepraktická... Podle mě žije podle křesťanských zásad.» Její dcera však vypovídá, že po (civilním) rozvodu «jsem uzavřela civilní sňatek s Wilfridem ve Vídni...» «Nevím nic – pokračuje matka – co se týká averze k hodnotám křesťanského manželství», přičemž soudí, že ve věci simulace ze strany dcery řekla dost slovy: «Michaela potřebuje velkou svobodu a otevřenost, a jestliže je vedena správným směrem, jedná ušlechtilé.»

Výše uvedené doklady však potvrzují opak. Ostatně ono cizoložství, k němuž došlo několik málo měsíců po svatbě, pokládá matka za cosi přirozeného, čehož příčinou bylo tvrdé jednání žalobcovo, nikoli nemorální a nevázaný život žalované: «Jan byl tvrdý v jednání s Michaelou. Michaela měla brzo mnoho známých v místě... navázala vztah s jedním mladíkem, kterého znala. Pravděpodobně jako reakci na omezování, které trpěla doma. Kromě toho, mohla s tím mladíkem mluvit o filosofii, dalších problémech a společných zájmech, věc, kterou nemohla sdílet s Janem, protože neměl dostatečné znalosti. Jednou s tím mladíkem odešla.» Z dokladů však vyplývá, že muž dosáhl úplného vysokoškolského vzdě-

lání a byl učitelem na «střední» škole, oproti tomu žalovaná vysokoškolského vzdělání nedosáhla.

V další výpovědi, soudcem přímo vyžádané, uvádí cosi stěží uvěřitelného. Na otázku: «Je pravda, že Michaela byla v jiném stavu? Jak jste se to dozvěděla? Kolik mužů poznala?» odpovídá: «poslali jsme jí zpáteční letenku - (“v 18 letech utekla do Indie, kde byla dva roky”) -, když dala najevo, že se chce vrátit domů. Poslali jsme jí letenku do Nového Dilí a já jsem jela ji vyzvednout na letišti. V té chvíli jsem si všimla, že je v jiném stavu. Nevím kolik osob “poznala”, protože mi to neřekla. To jsou věci příliš intimní.» Kdo uvěří, že matka tváří v tvář těhotné dvacetileté dceři nejen zůstane lhostejná, ale prokáže tak kamenné srdce a zachová mlčení?

To není vše. S ohledem na výpovědi R. D. Jana ve věci užívání narkotik nebo omamujících látek ze strany žalované byla matka tážána: «Byly vidět známky toho, že Michaela brala drogy ... Jestli je to pravda ... kdy začala užívat drogy, jaké typy, jaké to mělo na Michaelu účinky? Věděla jste, že Michaela žila pod mostem a někdo ji vozil domů?» Odpovědi by málokdo uvěřil: «Nemám důkazy, že Michaela brala drogy. Vím, že navštěvovala riskantní oblasti, ale nikdy se mi nesvěřila, že by brala drogy.»

Nadto si zjevně protiřečí takto: «Vím, že manželství se rozpadlo, ale nevím nic o tom, že by Michaela měla jiné vztahy před a během manželství.»

A v podstatě je velice naivní: «Michaela se pak rozvedla. S námi nemluvila o svých úmyslech na eventuální rozvod. U nás doma se o této věci nemluvilo, protože bylo jasné, že manželství je nerozlučitelné. Nám bylo jasné, že Michaela si přála manželství křes-

tánské a přijala jeho hodnoty,» jako by nikdy nebylo slechu o tom, co jinde bylo naprosto zřejmé, totiž že žalovaná byla a je slovem i skutkem «buřič», měla nepřátelský postoj k tradici a pohrdala skutečnými morálními kritérii manželského a rodinného soužití.

Totéž by bylo lze říci o žalobcovu otci, který se odvážil říci soudci: «Nikdy jsem neměl se synem problémy, kromě toho, že dřel na studiích.»

12. Dokumenty dostatečně ukazují na existenci závažné simulace, která byla zakořeněna v samotné narušené osobnosti žalované či v zakořeněném smýšlení, které je vzdáleno správnému řádu dober a pohrdá základními hodnotami (valori fondamentali) řádu morálního, duchovního či společenského.

Žalovaná jednak žila způsobem života zcela nepřijatelným, který vyplýval z nezralého a labilního smýšlení, jednak byla zcela odevzdána zásadám bezměrné svobody spolu s deformací základních hodnot. Přilnula k takřčeným «protestním mládežnickým hnutím», pohrdajícím manželstvím a dalšími společenskými institucemi a podvracejícím morální kritéria manželského a rodinného soužití. Její smýšlení bylo zcela odcizeno křesťanskému učení a závazkům křesťanského života.

A co je závaznější, žalovaná nebyla jen teoreticky nakloněna těmto zavrženíhodným životním postojům, ale sama je konkrétně a prakticky naplňovala a sledovala, takže její vůle byla zaměřena k jednání podle těchto ideí.

A vskutku jakmile dosáhla plnoletosti, opustila otcovský dům a téměř dva roky podnikala cestu do dalekých východních krajín, měla existenciální zkušenost s volnou láskou, ba

dokonce dospěla až ke zničující závislosti na omamujících či narkotických látkách.

A nejen to. Ještě i poté co se vrátila do Itálie, již vědomá si svého těhotenství, uchovála si předchozí životní styl «buřiče». Ačkoli mohla užívat dosti bohatého a příjemného života v domě své rodiny, žila pod mostem po způsobu bezdomovců nebo užívala pohostinství v domě hraběnky T., odkud byla propuštěna, jelikož se vrátila k užívání narkotik.

Jednalo se tedy podle všeho o simulaci. Nechovala k žalobci vřelou lásku, usilovala o vyřešení svého stavu coby svobodné matky, k manželství ji tlačili žalobce a příbuzní.

Že se tedy v případě žalované jednalo skutečně o simulaci, totiž že v manželství dosáhne řešení vlastní situace ve společenském životě, totiž že nebude v postavení beze cti ona sama i její rodina, když zůstane sama neprovdaná s dceruškou, není zpochybněno, ba spíše podpořeno, a to tím spíše, že byla rodinou znechucena a usilovala ji opustit.

13. Také okolnosti předmanželské, manželské i pomanželské mohou být nejen snadno uvedeny v soulad s předpokládanou simulací, nýbrž ji prosazují.

Žalovaná čekala dítě s jiným mužem. Rodina se obávala, že ztratí svou dobrou pověst, již se těšila, zůstane-li dcera svobodnou matkou, nebo alespoň že vyvstanou zlé řeči.

Z druhé strany rodina «již více nesnesla dceru a její chování ... Pro Michaelu bylo manželství cestou, jak uniknout z prostředí své rodiny.»

Žalovaná ukazovala, že její předmanželské sliby snoubenci nebyly míněny vážně, svým životem již od počátku manželství, který vedla se stejnou volností a lehkovážností, kterou projevovala v době před manželstvím, ačkoli

manžel k ní byl poután velkou láskou.

Po čtyřech měsících žalovaná porušila věrnost a sotva po šesti měsících ve skutečnosti dospěla k definitivnímu odloučení. Pohrdla závazky vůči muži i dcerušce, nechala se zcela ovládat srdcem a smysly a odešla do Vídně, kde začala žít jako manželka spolu s milencem, s nímž udržovala milostný vztah již po několik měsíců.

Jak o tom hovoří hraběnka T., žalovaná se záhy vrátila k užívání narkotik.

Na základě toho pokládají otcové za prokázané vyloučení dobra svátosti ze strany žalované ženy.

14. Naproti tomu však otcové mají za prokázané, že se v daném případě nejedná o vyloučení dobra věrnosti, jak předpokládal druhý bod obžaloby.

Amorální povaha žalované, užívání narkotik a zkušenost bezměrné svobody by možná, či spíše snadno mohly být zdrojem vyloučení dobra věrnosti, ne však nezbytně nebo reálně, a to tím spíše, že její lehkovážnost a touha vdát se, aby legitimizovala dcerku, jakož i úsilí oprostít se od otcovské moci či jakési nepříjemné nadvlády, k čemuž přistoupila zjevná velká žalobcova láska, která překonávala všechny námitky rodičů a příbuzných, to vše vyloučilo pozitivní úmysl proti věrnosti.

Doklady vylučují nejen pozitivní úkol vůle, nýbrž i všeobecnou či habituální vůli proti dobru věrnosti.

Mladí lidé si v době zasnub byli navzájem věrní: «Ještě před vstupem do manželství – prohlašuje matka žalované – žila s námi doma a Jan ji chodil navštěvovat, jako již dříve v Rakousku. Ti dva byli opravdu nerozlučitelní a nezdá se mi, že by v tom období Michaela chodila s jinými mladíky. Toto nebylo také

možné, protože Jan na ni neustále visel.»

Žalovaná vedla volný a promiskuitní život během dvou let, kdy přebývala v zemích Dálného východu, avšak «Pak se jednoho dne změnila – píše žalobce ve svých vzpomínkách – když jsem jí řekl, že si ji vezmu jen když mi zachová věrnost a bude se chovat jako opravdová žena. Mělo to efekt, protož se opravdu změnila.» Potvrzuje to i ve výpovědi: «Mluvil jsem s Michaelou ohledně negativních stránek jejího charakteru a ona mi slíbila, že se změní, což znamená, že se mi definitivně zaváže. Byl jsem přesvědčen, že jejím úmyslem bylo angažovat se v tomto smyslu. A také se chovala dobře, až do krátké doby po svatbě.» Manželka často přemýšlela «o otci své dcery» a «udržovala s ním písemný styk», což ovšem, jak žalobce přiznává, je jen jeho subjektivní mínění a dospěl k němu s určitou jistotou až po ztroskotání manželství na základě jiných událostí a skutků. Otevřeně přiznává, že v době uzavírání manželství byl přesvědčen o opaku: «Byl jsem přesvědčen, že přijme manželství s právy a povinnostmi, které k němu patří.»

Po několika málo měsících od svatby porušila žalovaná věrnost, avšak mladík, s nímž navázala cizoložný vztah, se v jejím životě objevil poprvé po svatbě. Otec dcerušky počaté a narozené před svatbou zůstal neznámý; žalovaná se s ním už nikdy neseťkala. Podle svědectví služebné hraběnky T. na doporučení samotné hraběnky poslala dopis otci své dcery, avšak tím kontakt skončil: «Hraběnka T. radila Michaele, aby kontaktovala otce Denisy (dcery). Michaela mu napsala francouzsky dopis, ale ten se vrátil zpět odesílatelce.»

Tato služebná hraběnky T., Gertruda, také vypovídá: «Michaela souhlasila se sňatkem

s Janem také proto, že takto mohla odejít z vlastní rodiny a věděla, že manželství jí to umožní. V té době tam nebyl žádný jiný muž, který by se jí dvořil, proto jí stačil Jan, který až do vyrovnání účtů jí dával možnost svobody. Neslyšela jsem, že by Michaela v době manželství měla jiný vztah.»

Hraběnka Assunta T., která přijala žalovanou s dcerou narozenou před svatbou do svého domu, sice vypověděla mnoho důležitých a závažných věcí, jak je zjevné, stran vyloučení nerozlučitelnosti, nic však nevypovídá o úmyslu žalované porušit věrnost nebo protivit se jí: «když byla Michaela ještě těhotná, byla u mne hostem asi po dobu půl roku ... V době, kdy Michaela žila u mne neměla jiný vážný vztah. Mohu říci, že neměla jiného muže.»

Kněz Jan B., který – jak jsme viděli – «si je jistý, že až do sňatku byl v neustálém kontaktu» se stranami sporu, když potvrzuje: «oba dva mladí lidé brali narkotika. Miki možná více,» vylučuje pozitivní úkon vůle proti věrnosti z obou stran: «Může se stát, že v momentu, kdy se brali, měli vážný úmysl uzavřít sňatek podle církevních zásad.»

Stejně tak vypovídá matka žalované: «nevím o žádné známosti méjí dcery, která byla souběžná se známostí s Janem.» Po svatbě však oproti tomu «Michaela měla brzy hodně známých v místě ... Navázala vztah s jedním mladíkem, kterého znala... V jedné chvíli s ním odešla. To se stalo asi rok a půl po svatbě. Před svatbou s tím mladíkem známost neměla.»

15. Doklady tedy nepoukazují na závažné a úměrné vyloučení dobra věrnosti. Soudní rozhodnutí, proti němuž bylo podáno odvolání, prokazuje narušenou osobnost žalované.

Avšak co se týče věrnosti, vychází jen z toho, co nastalo toliko jednou po uzavření manželství.

Vůbec nebylo prokázáno tvrzení, že jedné ze stran nebylo předáno právo na tělo. K tomuto důkazu totiž nepostačuje zcela všeobecné ženino tvrzení: «V té době neměla pro mě žádná věc definitivní hodnotu ... do tohoto mého způsobu myšlení vstupoval také pohled na věrnost.» A když byla znovu konkrétně tážána: «V momentu sňatku jste usilovala o to být mu vždy věrná nebo jste si vyhrazovala právo mít po svatbě i jiné intimní vztahy?» vyhýbala se přímé odpovědi, a ačkoli jasně a přesně vypovídala ohledně vyloučení dobra svátosti, jak je psáno výše, byla odpověď stran dobra věrnosti jen vágní: «Do tohoto mého způsobu myšlení neučinit žádné definitivní rozhodnutí vstupoval také pohled na věrnost.»

přeložili:

Mgr. Zdeněk Drštka (z latiny) a S. M. Jana Mirka Davidová (z italštiny)

16. Po zvážení všech náležitostí po právní i faktické stránce my, níže podepsaní soudcové, rozhodujeme: *Rozhodnutí Roty ze dne 25. února 1993 je třeba zčásti potvrdit, zčásti zrušit, tj. v daném případě se jedná o neplatnost manželství, ovšem toliko pro vyloučení dobra svátosti ze strany ženy, přičemž se jí zakazuje uzavřít nový sňatek bez souhlasu ordináře nebo jeho zmocněnce.*

V Římě, v sídle Tribunálu Římské roty, dne 14. prosince 1994

Rafael Funghini, soudce-zpravodaj

Cormac Burke

Jan Křtitel Defilippi

Rozhodnutí nabylo právní moci.

SRR.Dec. vol. LXXXVI, str. 659-672